

Το Έγγραφο Εργασίας της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020 δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό ως έχει γιατί δεν διαπνέεται από τους γενικούς στόχους της ΕΕ όπως διατυπώνονται στο άρθρο 3 (παράγραφος 3, εδάφια 1, 2 & 3) του ενοποιημένου κειμένου της ΣΕΕ και της Συνθήκης της Λισαβόνας όπως είναι σε εφαρμογή εδώ και ένα μήνα. Πιο συγκεκριμένα:

- από το σχέδιο δεν φαίνεται να προάγεται η Αειφόρος Ανάπτυξη της Ευρώπης αλλά δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική αποτελεσματικότητα και μάλιστα με εργαλεία πολιτικής που φαίνεται να απέτυχαν να αντιμετωπίσουν την παρούσα οικονομική κρίση (Σύμφωνο Σταθερότητας – Μείωση Δαπανών ακόμη και σε τομείς που θεωρούνται πρώτης προτεραιότητας όπως η παιδεία, και η έρευνα).
- δεν υπάρχει καμία άμεση ή έμμεση αναφορά στην οικονομική, κοινωνική και ιδιαίτερα την εδαφική συνοχή και ειδικά στο πως αυτοί οι στόχοι θα επιτευχθούν.

Σε μια περίοδο Οικονομικής, Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Κρίσης δεν υπάρχει καμία ουσιαστική αναφορά στην αναγκαιότητα ουσιαστικών αλλαγών στο μοντέλο ανάπτυξης με ισότιμη αντιμετώπιση της οικονομικής αποτελεσματικότητας με την κοινοτική ισότητα και τη περιβαλλοντική διατήρηση όπως απαιτεί η έννοια της Αειφόρου Ανάπτυξης. Αντίθετα, το Έγγραφο υποστηρίζει ότι η έξοδος από την κοινωνικο-οικονομική κρίση θα επιτευχθεί αποκλειστικά μέσα από μια περισσότερο ανταγωνιστική πράσινη οικονομία, μια πιο ευέλικτη αλλά ασφαλή (;) αγορά εργασίας βασισμένη στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αλλά και στην ευελιξία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης ώστε να διευκολυνθεί η κινητικότητα μεταξύ διαφορετικών θέσεων εργασίας και χωρών. Η πρόκριση της «αυτοαπασχόλησης» -χαρακτηριστικό προκαπιταλιστικών μεθόδων παραγωγής και «καθυστερημένων» οικονομιών - ως αντίδοτο στην ανεργία, αποτελεί σαφή ομολογία αποτυχίας του παρόντος μοντέλου ανάπτυξης που συνεχίζει να ευνοεί την υπερσυγκέντρωση του κεφαλαίου.

Ταυτόχρονα προτείνεται όπως η περιβαλλοντική κρίση (στοιχεία της οποίας παρουσιάζονται στις εκθέσεις της European Environmental Agency) αντιμετωπιστεί με την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων μέσα από την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς. Θεωρείται δηλαδή έμμεσα ότι η μέχρι σήμερα συσσώρευση περιβαλλοντικών προβλημάτων οφείλεται στην παρέμβαση του κράτους, όταν η επιστημονική κοινότητα υποστηρίζει ότι η αγορά δεν μπορεί να λάβει υπόψη της την ορθή χρήση και την κατανομή των περιβαλλοντικών (κοινών) αγαθών;

Τέλος το έγγραφο περιέχει αντιφάσεις όταν προτείνει τη μείωση των δαπανών και ταυτόχρονα την ανάπτυξη της παιδείας, της έρευνας, της καινοτομίας. Η ενίσχυση της εκπαίδευσης – που σωστά θεωρείται ότι αποτελεί παράγοντα καταπολέμησης ανισοτήτων, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού - με ποιο τρόπο θα επιτευχθεί αν όχι με δημόσιες δαπάνες;

Ουσιαστικά, το Έγγραφο προτείνει περισσότερο ελεύθερους μηχανισμούς αγοράς και ελαχιστοποίηση του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους ως αντίδοτο στις «κρίσεις», όταν έχει γίνει απολύτως αποδεκτό ότι οι «κρίσεις» αυτές οφείλονται ακριβώς στην πλήρη απορρύθμιση, ενώ το κόστος για να μη καταρρεύσουν οι αγορές κλήθηκαν να το καταβάλουν οι ευρωπαίοι πολίτες μέσω των κρατών τους, ενώ εξακολουθούν να καταβάλουν το τίμημα της υψηλής ανεργίας και της συρρίκνωσης των δικαιωμάτων τους.

Σε αντίθεση με το Εγγραφο της ΕΕ, θεωρούμε ως κέντρο του συστήματος τον άνθρωπο και την μακροχρόνια βιώσιμη ευημερία του και όχι τις αγορές και την κερδοφορία τους. Σε αντίθεση με το Εγγραφο της ΕΕ θεωρούμε με βάση την ανάλυση των δεδομένων παγκόσμια ότι η αύξηση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων αποτελεί παράγοντα διεύρυνσης των ανισοτήτων, του αποκλεισμού και της φτώχειας και όχι το αντίθετο. Ως εκ τούτου προτείνουμε όπως οι 3 προτεραιότητες (σ.4) μεταβληθούν ως εξής:

- δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων στη γνώση και στην ποιότητα, στην ασφάλεια των καταναλωτών αλλά και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (κεφάλαια) των ευρωπαϊκών περιφερειών.
- εξασφάλιση των συνθηκών πρόσβασης όλων των πολιτών της ΕΕ στα οφέλη της ανάπτυξης με μέτρα για την μείωση των ανισοτήτων: (α) στη πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην δια βίου κατάρτιση για την απόκτηση επιστημονικών γνώσεων, δεξιοτήτων και επιχειρηματικού πνεύματος, (β) στη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην δυνατότητα αυταπασχόλησης ή δημιουργίας επιχείρησης (με πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια), (γ) στην κατανομή του εισοδήματος (ώστε να μην υπάρχουν άτομα με εισόδημα κάτω από το όριο φτώχειας), (δ) στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης (με την εξίσωση τους προς εκείνα των αναπτυγμένων χωρών με τις μικρότερες ανισότητες), (ε) στη πρόσβαση σε υποδομές και υπηρεσίες υγείας, πολιτισμού και ελεύθερου χρόνου, (στ) στη πρόσβαση σε βιώσιμο αστικό περιβάλλον σε όποια περιφέρεια της Ευρώπης και αν κατοικούν
- εξασφάλιση των προϋποθέσεων σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο (αλλά και έξω από αυτόν) για τη διατήρηση της προσφοράς περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών στους ευρωπαίους πολίτες και στη διατήρηση των περιβαλλοντικών λειτουργιών που απειλούνται από τη κλιματική αλλαγή και τις άλλες πιέσεις που δημιουργούν οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Η πορεία προς την Αειφόρο Ανάπτυξη δεν μπορεί να εξασφαλιστεί (α) με τη συρρίκνωση της ρυθμιστικής δημόσιας παρέμβασης σε όλους τους τομείς και ειδικότερα των δημόσιων δαπανών στην παιδεία και την έρευνα, στην υγεία, στο περιβάλλον, στα δίκτυα δημόσιων βιώσιμων μεταφορών και ενέργειας κλπ αλλά και (β) τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Η προσήλωση στο Σύμφωνο Σταθερότητας και στην μείωση του εργατικού κόστους ως μέσου για την επίτευξη ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων αποτελεί αδιέξοδη πολιτική που ενισχύει την ύφεση και κυρίως τις κοινωνικές ανισότητες. Χρειάζεται η μεταφορά πόρων με μέτρα όπως ο έλεγχος της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα που δημιουργεί οικονομικές «φούσκες», η φορολόγηση των κερδοσκοπικών κινήσεων του κεφαλαίου, ο περιορισμός της εξωτερίκευσης του ιδιωτικού κόστους της λειτουργίας των επιχειρήσεων σε βάρος του περιβάλλοντος και του κοινωνικού συνόλου που καλύπτεται τελικά από δημόσιες δαπάνες, η διακοπή συναλλαγών με επιχειρήσεις που εδρεύουν σε φορολογικούς παραδείσους (συμπεριλαμβανομένων και των πλοίων με σημαία ευκαιρίας) εντός και εκτός του ΕΟΧ κλπ.

Γιάννης Σπιλάνης
Δρ. Οικονομολόγος
Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Περιβάλλοντος Πανεπιστημίου Αιγαίου
ispil@aegean.gr